

Besvarade frågor om våld av Anita Kruse vid den filmade digitala konferensen i Värmland den 17 mars 2021.

1.Förstod jag rätt: de som upplevt våld som barn utsätts ofta och även för våld i unga år samt i vuxen ålder?

2.Vad är det för frågor man kan ställa till barn via tex en enkät ("vaccinering")? OBS! utveckla detta svar!

3.Ställs frågor om våld till kvinnor över 65 år?

4.Kan du berätta vilka de validerade 7 frågorna som ställs är?

Icke tidigare besvarade frågor vid konferensen besvaras nu av Anita Kruse.

5.Finns filmen om pojken Boj någonstans så jag kan se den efteråt med ljud?

Den animerade filmen om pojken Boj, som ser och hör psykiskt och fysiskt våld, är nu inlagd med både ljud och bild i den filmade föreläsningen av Anita Kruse om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld – en fråga om hälsa, liv och död som ligger på www.nnsfinsam.se/stoppavaudet och www.nnsfinsam.se/stoppavaudetunga samt www.samspelet.se

6.Det kan väl inte vara så att det blir brottsligt att bevittna våld?

Jo, för den vuxne som är orsaken till att barn bevittnar (ser och hör) våld blir det brottsligt.

Det blir kriminaliserat att utsätta barn för att se och höra våld. Det är den vuxne som är närstående till barnet som utsätter en annan närstående till barnet för ett direkt psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt våld som kan dömas för två brott.

Dels det direkta våldet mot en närstående men även för att närstående barn ser och hör samma våld. Det är det senare våldet som nu också blir kriminaliserat och lagförs som ett barnfridsbrott med ett maxstraff på 4 år och införs i Brottsbalken troligen redan under sommaren 2021.

Här kommer en återkoppling med goda nyheter om en ny lagstiftning som ska skydda barn och ungdomar från att tvingas se och höra psykiskt, fysiskt och sexuellt våld mellan närstående under sin uppväxt. Alternativt medför lagstiftningen möjligheter för att kunna ge skydd, stöd och behandling till de barn som trots den nya lagen kommer att utsättas för aktuellt våld.

Berörda myndigheter i utredningen uppskattar att det kommer att vara c:a 4000 barn som kommer att höras om ett barnfridsbrott varje år. Utifrån uppskattningen om att det finns c:a 200.000 barn som växer upp med att se och höra psykiskt, fysiskt och sexuellt våld mellan närstående under sin uppväxt så kan siffran 4000 barn, som kommer att höras om ett barnfridsbrott, troligen att öka.

Utifrån mina egna erfarenheter som chef för VKV - (Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer) under 10 år och från ett operativt samarbete mellan flera olika myndigheter kring akuta våldssituationer där det finns barn kommer det att krävas ett utökat samarbete mellan polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvården samt skolan. Det krävs tydliga direktiv från olika myndigheters samtliga ledningsorganisationer inklusive chefer med väl kända rutiner för ett operativt samarbete vid akuta situationer med våld där det finns barn i familjen för att den nya lagstiftningen ska kunna fungera optimalt.

Den här lagstiftningen hör direkt samman med den 6:e frågan i frågeformuläret om våld - FOV som vi använder inom vårt nationella projekt nu tillsammans med 25 Samordningsförbund från 11 län.
- *Har du under din uppväxt sett eller hört en närstående bli utsatt för våld enligt fråga 1-4?*

Fråga 1-4 utgör definitioner av psykiskt, fysiskt och sexuellt våld inom FOV-frågeformuläret som är framtaget av VKV- Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.

8 av 10 kvinnor och 6 av 10 män inom Samordningsförbundens målgrupper har svarat ja på den frågan. Därför är den här lagstiftningen också viktig för de vuxna som bär på dessa erfarenheter då 94,4% av den gruppen svarar att de sedan själva har utsatts för samma våld som barn, ungdomar och som vuxna och en del har även utövats våld. Sammantaget leder allt detta våld till ett högt samband med att utveckla en egen psykisk och fysisk ohälsa. Både här och nu samt över en längre tid av flera år.

Aktuella samband utgör starka skäl till att ställa rutinmässiga frågor om våld inom samtliga Samordningsförbunds insatser inom alla kommuner, alla regioners hälso- och sjukvård, inom AF och FK samt inom skolan. Kunskapen om tidigare erfarenheter av våld utgör en mycket central pusselbit för arbetet med att kunna samordna adekvata rehabiliteringsinsatser på individnivå.

Kunskapen om de omfattande våldserfarenheter som finns inom Samordningsförbundens målgrupper och om våldets långsiktiga konsekvenser för den psykiska och fysiska hälsan har ofta saknats både hos målgruppen som hos Samordningsförbunden och dess samverkande myndigheter.

Nu blir det även viktigt för alla Samordningsförbund att i samband med att de diskuterar svaren på frågeformuläret om våld informera målgruppen om den kommande lagstiftningen om barnfridsbrottet som troligen införs redan till sommaren.

Kunskapen om den nya lagstiftningens innehåll blir ytterligare en viktig pusselbit för alla deltagares egna inre läkningsprocess då de har erfarenheter från att ha sett och hört våld mellan närstående under sin uppväxt.

Den nya lagstiftningen om **Barn som bevittnar brott** kommer att återfinnas inom Brottsbalken.

Barnfridsbrottet har som högsta straffsats 4 års fängelse med 10 års preskriptionstid. Lagstiftningen träder troligen i kraft redan under sommaren.

Ett villkor för att kunna väcka ett åtal är att grundbrottet måste kunna styrkas av tex en polis som har upprättat ett dokument som utgör ett underlag för en förundersökning alternativt att den närstående som har utsatts för brottet gör en polisanmälan.

Den föreslagna lagstiftningen för barnfridsbrottet uppmanar till att både brottet mot den närstående och brottet mot det/de barn som har bevittnat (sett och hört) ska avgöras vid samma rättegång i de bästa av världar.

Men döms en person för ett allvarligt brott mot en närstående till barnet och att barnfridsbrottet aldrig utreddes tex så finns preskriptionstiden både för mindre allvarliga och allvarligare brott och då är brottet styrkt om polis och åklagare har tagit med det i förundersökningen. Dvs. att det står någonstans att barnet/barnen fanns i bostaden. Detta är ju mycket vanligt om barnen är yngre. Vanligt även vid dödligt våld av närstående.

Utdrag gjorda av Anita Kruse från Lagrådsremissen - Barn som bevittnar brott **Syftet med införandet av barnfridsbrottet är dessutom att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar brott och att tillgodose intresset av att barns utsatthet ska kunna uppmärksammas.**

Det finns därför, enligt regeringen, inget skäl att frångå huvudregeln att barnfridsbrottets straffskala ska avgöra vilken preskriptionstid som ska gälla, även om utrymmet för att styrka ett preskriberat brott i praktiken måste anses tämligen begränsat.

Några särskilda övergångsbestämmelser bedöms inte vara nödvändiga med anledning av lagrådsremissens övriga förslag.

Av 5 § första stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken följer att ingen får dömas för en gärning som inte var straffbar när den begicks.

I fråga om antalet barn som kan komma att höras med anledning av en misstanke om barnfridsbrott har utredningen i samråd med berörda myndigheter kommit fram till att det kommer att röra sig om cirka 4 000 barn per år.

För Sveriges domstolars del beräknas antalet mål om barnfridsbrott uppgå till omkring 400 per år.

Övriga konsekvenser.

Ett införande av ett särskilt barnfridsbrott får förväntas medföra en viss avhållande effekt när det gäller brottsliga handlingar som begås inför ett barn.

Ett sådant straffskydd kan också bidra till att stärka den som lever i en destruktiv relation, tillsammans med ett barn, att försöka lämna en sådan miljö.

Brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet kan således i viss mån påverkas av lagrådsremissens förslag i denna del.

Alla förslag bedöms bidra till att säkerställa barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Av artikel 3 framgår bl.a. att barnets bästa ska vara utgångspunkten för alla åtgärder som vidtas samt att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder för att barnet ska tillförsäkras sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd.

Enligt artikel 19 ska alla lämpliga lagstiftningsåtgärder vidtas för att skydda barnet mot bl.a. alla former av fysiskt och psykiskt våld, skada eller övergrepp och misshandel eller utnyttjande när barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

Enligt artikel 12 ska det barn som är i stånd att bilda egna åsikter tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet.

Förslaget om införandet av ett särskilt barnfridsbrott kan komma att stärka arbetet mot våld i nära relationer genom att synen på sådana gärningar, när de bevittnas av ett barn, skärps ytterligare.

I paragrafen, som är ny, föreskrivs straffansvar för den som utsätter ett barn för att bevittna vissa särskilt angivna brottsliga gärningar inom ramen för en närstående relation.

Med barn avses en person under 18 år.

Enligt första stycket är det en förutsättning för straffansvar att ett barn bevittnar en brottslig gärning.

Med bevittna avses att barnet ska ha sett eller hört den brottsliga gärningen begås.

Det är alltså inte tillräckligt att barnet enbart ser följderna av den eller att barnet upplever att våldsamheter är på gång.

För att barnet ska anses ha sett eller hört gärningen begås krävs att barnet på något sätt har kunnat uppfatta händelseförloppet och de moment i gärningen som gör den straffbar, t.ex. att det förekommit våld eller högljudda och hotfulla uttalanden.

Däremot behöver barnet inte ha bevittnat hela händelseförloppet.

Det är inte nödvändigt att barnet befinner sig i samma rum eller ens på samma plats som den som begår den bevittnade gärningen (gärningspersonen) eller den som utsätts för den (offret för grundbrottet).

Att barnet kan höra t.ex. hur ett hot framförs över telefon eller får bevittna ett övergrepp över internet i realtid omfattas också av begreppet bevittna.

Det krävs inte att det bevittnande barnet har förmåga att ge uttryck för sina upplevelser.

Det är tillräckligt att utredningen visar att barnet sett eller hört de moment som omfattas av den brottsliga gärningen.

Bestämmelsen är således tillämplig även då ett barn som med anledning av exempelvis låg ålder eller funktionshinder inte kan berätta om sina upplevelser.

För straffansvar krävs det att det brott som barnet har bevittnat är styrkt på det sätt som det krävs i brottmål i allmänhet.

Det finns således ett mycket nära samband mellan grundbrottet och bevittnandebrottet. Utgångspunkten ska därför vara att de två brotten prövas i samma rättegång.

En ytterligare förutsättning för straffansvar är att barnet är närstående till både gärningspersonen och offret för grundbrottet.

Utifrån barnets perspektiv kan gärningspersonen och offret för grundbrottet således vara närstående om de t.ex. är barnets föräldrar, nya partners till barnets föräldrar, barnets syskon eller bonussyskon.

Även andra släktingar, såsom mor- och farföräldrar och syskon till föräldrar och deras barn, kan i vissa sammanhang anses stå barnet så nära att även dessa ska omfattas.

Det handlar om att se till vad barnet har för relation till personen, om de kan anses utgöra en omsorgsperson för barnet eller någon annan som barnet i vardagen har en stark känslomässig anknytning till.

Många gånger förutsätter ett närståendeförhållande att barnet bor eller har bott tillsammans med personen.

I subjektivt hänseende krävs uppsåt för samtliga brottsrekvisit. Likgiltighetsuppsåt är tillräckligt.

7. Kan du berätta mer om den samordning mellan myndigheter som vi har möjlighet till?

Det finns en lagstiftning som heter SIP, samordnad individuell plan, för barn och unga samt för vuxna.

När barn behöver en SIP kan många olika organisationer behöva samverka: socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola samt nu även polis och åklagare.

Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har en skyldighet att ta initiativ till samordnad individuell plan när de bedömer att insatser behöver samordnas för att ett barn ska få rätt hjälp och stöd.

All planering kring SIP ska utgå från vad barnet behöver. Barnet själv ska alltid få möjlighet att göra sin röst hörd på en nivå som är lagom för dess ålder och mognad.

Vid akuta våldssituationer där det finns barn, efter den nya lagstiftningen med barnfridsbrott, kommer det att krävas ett utökat operativt samarbete mellan polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvården samt skolan.

Det kommer att krävas tydliga direktiv från de olika myndigheternas samtliga ledningsorganisationer inklusive chefer med väl kända rutiner för att ett operativt samarbete vid akuta situationer med våld där det finns barn i familjen ska kunna fungera när den nya lagstiftningen om barnfridsbrott införs och för att kunna ge aktuella barn hjälp i form av ett optimalt skydd, stöd och behandling.

Ytterligare lagstiftning är på ingående, som kommer att underlätta ovanstående operativa samarbete, enligt följande:

Förebyggande av våld i nära relationer – proposition lämnad till riksdagen 29 mars 2021

Förslagen i propositionen innebär ett ökat fokus på det våldsförebyggande arbetet, i syfte att förbättra skyddet för våldsutsatta och personer som riskerar att bli utsatta för allvarligt våld av närstående.

Förebyggande av våld i nära relationer, Prop. 2020/21:163 Prop. 2020/21:163

I propositionen föreslår regeringen åtgärder som syftar till att förebygga våld och andra övergrepp i nära relationer.

Regeringen föreslår att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en bestämmelse om att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Regeringen föreslår vidare att det i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och i patientsäkerhetslagen (2010:659) ska införas bestämmelser om att barns behov av information, råd och stöd särskilt ska beaktas inom hälso- och sjukvården om barnets

förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Slutligen föreslår regeringen att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att under vissa förutsättningar lämna uppgifter till Polismyndigheten som rör en enskild eller en närstående till den enskilde i syfte att förebygga att det mot den närstående begås ett allvarigare vålds-, frids- eller sexualbrott.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2021.

Proposition: Förebyggande av våld i nära relationer

Pressmeddelande: Regeringens arbete med att förebygga våld i nära relationer förstärks

8. Är skolan involverad generellt? Alltså inte bara elevhälsovården där eleven själv söker hjälp (anser att alla elever ska få info om detta ämne).

Svar nej. Skolan är inte involverad generellt som det är idag. Men med ovanstående ändringar och tillägg i lagstiftningen som omfattar både Brottsbalken, socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns det en stor potential för att den frågan går att driva inom de verksamheter som ni arbetar inom.

Att alla barn och ungdomar i skolan har rätt till att få en åldersanpassad information om vad psykiskt, fysiskt och sexuellt våld är, hur det fungerar och vad hälsokonsekvenserna är samt vilken rätt man har som barn och ungdomar, enligt gällande lagstiftning, till hjälp i form av skydd, stöd och behandling.

Detta gäller även det våld som barn och ungdomar utsätts för av andra elever när de befinner sig i skolans lokaler och på skolgården. Dessa brotts- och våldsutsatta elever utgör tex, enligt BRÅ:s senaste skolundersökning 2020, hälften av 6000 årskurs nior.

Därutöver föreslår jag att alla barn och ungdomar en gång/år ska vaccineras mot våld genom att de får svara på ett åldersanpassat frågeformulär om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld vid ett hälsobesök inom elevhälsovården. Svaren diskuteras vid besöket och elevhälsovården vidtar adekvata åtgärder utifrån aktuella svar och gällande lagstiftning.

Allt gott och på återhörande!

Vänliga hälsningar

Anita Kruse

Sakkunnig inom våldsområdet med uppdrag för NNS – Nationella Nätverket för Samordningsförbund

Mobil 0703-751978, E-post anita.kruse@gmail.com

www.nnsfinsam.se/stoppavaldet www.nnsfinsam.se/stoppavaldetunga